

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.

Nº 3

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—
Halvt " " 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—
Halvt " " 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet
Ansv. red.: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris

enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

21 jan.

1925

VIKET ÄR VIKTIGAST?

Några månaders vistelse bland Estlandssvenskarna är tydligen ej tillräckligt för att ge en fullt klar uppfattning om dessas levnadsförhållanden och behov. Då jag emellertid redan vid föredrag här på Birkas — ävensom tidigare å några platser i Sverige — liksom konsulent Green snuddat vid den i Kustbon diskuterade frågan, ber jag få göra ett inlägg till densamma utan anspråk att därmed komma med något nytt.

Estlandssvenskarna ha alltid varit och äro alltjämt till största delen jordbrukare, även om fisket varit och är en viktig inkomstkälla. Deras historia under århundraden är historien om vedermoder och lidna oförrätter, om lidanden och nödtvungen underkastelse för våldet. Det har varit en kamp för rätten till jorden, för friheten att bruka den och njuta det lilla den förmått att ge. Det var vanligen en tyst kamp, då — för att tala med en svensks skalds ord — tyst bonden och hans son gång efter annan sökt bygga upp de byar och hem, som deras herrar och förtryckare

rivit ned. Ofta ha de även fått så i „blodbestänkt mull.“ Nog har i gången tid svenskarna „bundits“ vid jorden här. Men de banden ha varit mer än hårda. Och tveklaktigt är väl, om svenskheten därmed främjats, även om svenskarna mer eller mindre ofrivilligt hållits kvar av dem. Snarare är det väl så, att generationers lidande under „herrarnas“ förtryck, med vilket inte ens svenska regeringsstyret förmådde, att nog verksamt ingripa, förkvävt mycket av den svenska självkänslan, och bland många förintat förståelsen för värdet av den svenska kulturen och den svenska härstamningen. „Det viktigaste“ för bevarande av svenskheten här i Aiboland är, synes det mig, utvecklandet av känsla för och uppskattning av svensk kultur och svenskt modersmål.

Ingen, som något känner ett jordbrukande folks levnadsförhållanden, torde numera på allvar vilja undanhålla det något av dessa båda utvecklingsmedel: „höjande av jordbruket“ eller „bildningens förkovran“. Det är inga motsatser. Tvärtom, dessa saker böra för en jordbrukare vara oskiljaktiga, ty de villkora och befodra varandra och främja både

hemmets och folkets bestånd. Den idealism, som åsidosätter den näring, som skall ge folket dess bröd, är verklighetsfrämmande och blind för vardagslivets behov. Den hungrande kräver först medel att stilla hungern, och blir sedan tillgänglig även för andlig näring. Hand i hand med de fredliga näringarnas förkovran går folkets andliga odling. —

Beträffande Svenskbygdens bondefolk här behöver man inte numera tala om hunger i något avseende. Men man måste dock önska, att levnadsförhållandena förbättras ävensom, att ett ökat mått av vetande och kunskaper gör svenskarna här till goda och nyttiga medborgare i den nya estniska staten. Kunskaper och bildning skola inte avse att göra Estlandssvenskarna till „herrar“ eller att draga dem bort från bygden. Det är inte därför, som staten, samhällen och enskilda lämna stora anslag och gåvor till skolor. Dessa skola naturligtvis tjäna till att höja de mänskliga individernas personlighetsvärde och att göra individerna mera nyttiga för samhället och staten.

Som duktiga och kunniga jordbrukare kunna Estlandssvenskarna bereda sig större trevnad och

ekonomisk trygghet och samtidigt bliva högt värderade medlemmar i staten. Med stolthet skola fränderna i Sverige se en sådan utveckling. De skola se, att det är äkta svenskhet, som lever kvar. Måtte något av samma stolthet — stoltheten över att vara svensk — bevaras och förkovras bland Estlandssvenskarna. Detta bör tillhöra det viktigaste. Detta skall också hjälpa, sporra och uppmuntra dem att göra det bästa möjliga av sina resurser. Svenskhetskänslan och minnena om fädernas arbete och kamp under århundraden bör även befördra kärlek till det hem, den hembygd och det modersmål, som är ett arv från fäderna. Det är det arvet, som skall rätt förvaltas och som icke får förskingras.

* * *

Innan jag nedskrivit förestående till slut, råkar jag i samtal med en aktad Nucköbo. Vi kommo in på frågan om „det viktigaste“, och jag framdrager ett exempel från Sverige: Den store folkhögskolemannen, dr Leonard Holmström, som år 1868 startade den första svenska folkhögskolan vid Vilans galma krog i södra Skåne, var vidsynt nog att även upptaga lantbruksundervisning, och han arbetade själv framgångsrikt för både lantbrukets och allmänbildningens höjande. Nucköbon instämde i mina synpunkter och tillade sedan: „Det största felet med svenskarna här på Nuckö är, att de så litet hålla på sin svenskhet. Vid giftermål och annorledes glömma de lätt både svenskhet och modersmål.“

Av sådant tal, som jag fattar som överdrivet, blir man dock både ond och ledsen, särskilt när man hört det från flera håll. Måtte svenskarna i liv och gärning vederlägga det talet. — Nog är det hårt och tragiskt, att svenska språket lämnas åsido i hem, där t. ex. fadern är svensk men modern icke är svensktalande. Det förekommer, att barnen från sådana hem växa upp utan att

hemma få öva eller lära fädernespråket. De betraktas därför också såsom icke-svenskar, fast fadern och hans förfäder varit svenskar. Dyligt är inte rätt, Det kan ock hända, att barnen en gång komma att förebrå sina föräldrar därför. De ha rätt ärva både faderns och moderns språk.

Minns ansvaret inför barnen och inför de efterkommande. Även hos dem böra vi förvänta och önska utvecklad en stark känsla av samhörighet mellan Estlandssvenskar inbördes och mellan dem och deras stamfränder i väster och norr. —

Emil Adalberth.

SKRIVKLÅDA

Klåda, på Nucköområdet „kläen“, Ormsöspråket „hate“ — behöver någon än tveka på innebörden av detta ord. „Skrivklåda“ då? Då det kliar i fingrarna bara man ser eller tänker på penna och bläck — och papper förstås.

Detta „hat“ lär vara mycket allmänt hos lärt och bildat folk. Om åkomsten är smittosam är nog ännu icke fullt utrett men säkert är, att kulturländer äro mera angripna än efterblivna trakter, t. ex. svenska Estland.

Även detta onda lär hava sitt upphov i „hjärtat“ denna vagga till allt dåligt och ont. Sjukdomsfröet lär heta — egenkärlek. Man vill komma upp på ärens och anseendets höjder — över berg av trycksvårta och papper eller papper och trycksvårta — hur man nu vill.

Svenska Estland torde dock vara tämligen oangripet än av sjukdomen, åtminstone ytterst sparsamt. Vilket dock ej förhindrar att en röst sedan höjt ett varnande anskri, ett: giv akt! Kanske av en, som själv „bränt fingrarna“.

Nå, varningen är mycket välmänt, men kanske för tidig ändå. Ty skulle man tro denna insändare, skulle dessa „få skribenter“ (på Kustbospråket „skrikenter“)

som inkräntat på Kustbons spalter, vara angripna av kulturfolkens onda, skriva av sämre bevekelsegrunder. Insändarens udd var kanske avsedd att träffa undertecknad, som allt för ofta återkommit i Kustbon.

Huruvida jag verkligen blivit angripen av „hatet“ ifråga och vad som kunde vara anledningen till detsamma tillkommer icke mig att döma. Men en förmildrande omständighet ändå för Kustbons få „skrikenter“, den, att ifall de skulle låtit skrämna sig av varningen, hade vi snart ingen Kustbo alls. Ty dess redaktör har både enskilt och offentligt bett skriva, anskaffa, låt vara spaltfyllnad.

Undertecknad vore mycket tacksam på recept på, hur folk bäst vore att förhjälpa till skrivning, speciellt för Kustbons räkning. Då bleve tidningen innehållsrikare, intressantare. Jag skulle t. o. m. önskat mig kunna framkalla skrivklåda lite varstans i våra bygder, även nere i Riga-viken. Då bleve tidningen alltmera föreningsbandat mellan de olika svenskbygderna sinsemellan samt mellan Svensk-Estland och utlandets stamfränder.

„Skrikenterna.“ De finge naturligtvis på pälsen för varje liten bit de åstadkommit, men allting måste ha sina „martyrer“.

Alltså: fram med pennorna! Lite „skrivklåda“, om jag får be! Då komme Kustbon att växa sig starkare och få det möjligt att fylla sin uppgift som sammansvetsare av våra skilda svenskbygder.

Joel Nyman.

Red. anm.: Vore önskvärd om, minst sagt, alla våra lärarekrafter bleve angripna av ifrågavarande skriferber. „Kustbon“ skulle därigenom erhålla nyheter från varje svenskbygd i Estland och komma närmare målst — åttonde årg. med åtta sidor varje vecka.

NYÅRSBÖN.

Av Råger Vik.

Bevara oss på nya året för människor, som blott lova, men icke hålla sina löften. Styrk och stärk deras karaktär! Hela dem från deras brister och trösta dem, som ha att göra med sådana.

Bevara oss för människor, som störa ordningen på sammankomster och möten genom sitt bråkiga uppträdande. Ja, för deras råhet och våld bevara oss!

Rena den ljumma luften i vår hemby. Icke den luft som består av kväve och syre, ty den är ren, utan den, som behärskar ungdomen: deras tankar, ord och gärningar. Kasta en tärnande eld i deras hjärtan. Lär dem att älska sitt svenska språk varmt och innerligt!

Led ungdomens tankar bort från dryckenskap och giv dem längtan efter ädla nöjen.

Värna våra svenska hem mot oordning, smuts och trångboddhet! Giv åt människorna, som bo där, längtan efter renhet! Och gör dem företagsama, att de må kunna ge uttryck åt denna sin renhetslängtan i sitt dagliga liv.

Välsigna vår biblioteksverksamhet. Giv, att biblioteket alltid må vårdas av trofasta händer!

Helga våra sinnen, rena våra tankar och viljor, ty „Gud är helig, men vi gå i synd“.

KRING SVENSKBYGDER

REVAL

Söndagen den 18 januari hade St. Mikael's svenska församlingsröstberättigade medlemmar samlats till allmän stämma på Riddaregatan. 3, varvid årsberättelsen för 1924 föredrogs, budgeten för 1925 antogs och nödiga val för rättades. Alla 5 i tur avgående kyrkorädsmedlemmar återvaldes. Bl. a. beslöts köpa den del av gården på Riddaregatan 9. som tillhör staden och som staden nu är villig att sälja till kyrkan för 1.000.000 mark.

ORMSÖ.

Genom chefens för lotsverket och fyrtornen, kapten Dampfs vänliga tillmötesgående pågår härstädes sedan den 2 januari en navigationskurs — inrymd i klockargården — under ledning av sjökapteten Johan Lindström,

kapten av fryskeppet „Neckmansgrund“ utanför Dagö. Deltagare finnes över 50. Arbetet bedrivs med två omgångar, så det är ej många timmars vila för kapten Lindström.

Undervisningsspråket är svenska och efter avlagda examina erhåller vederbörandertättighet att föra en skuta ända till 80 tons dräktighet.

Kapten Lindström är infödd Ormsöbo och en gammal sjöbjörn, som bland annat fört transportångare till Ost-Asien redan rysk-japanska kriget och sedan varit befälhavare på olika ryska fartyg. Även på en av de kejsrerliga lustjakterna.

Kapten Lindström har även tidigare förestått dylika kortvariga navigationskurser med svensk undervisning. Den nuvarande räcker en månad och har han därvid förestått bibringa sina svenska landsmän kunskeper, som med beröm bestått provet.

Genom Ungdomens Röda Korsförening vid Rudebeck'ska flickskolan i Göteborg hava Ormsökolor haft den stora glädjen mottaga tre lärar kläder, böcker, leksaker m. m., att fördelas bland öns svenska barn.

Samma förening har även sänt en kontant gåva på kr. 201.—, vilken summa kommer att användas till inköp av skolmaterialier till öns skolor. Såväl kontanter som lädornas innehåll hava fördelats på de olika skolorna.

Till de varmhjärtade givarna framföres även på detta sätt ett vördsamt tack.

Öns kyrkokör har även i år glätt oss med fyrstämig sång under ledning av fru Agnes Klasson, fru till församlingens kyrkoherde. Liksom förra året, strålade även i år kyrkan i ett hav av ljus. Men ute var det grått i grått — regn och rusk. Jordklotet måtte i sanning hava gått ur led, då det ännu — i skrivande stund, den 19 januari — liknar mera vår än midvinter — ljumma vindar med fiskmåsar kretsande i luften. Och rågfälten minna om snar sommar — grön-gröna! Det talas t. o. m. om utslagna blommor och svällande blodknoppar här på ön, vilket dock insändaren icke haft tillfälle bevittna.

Öborna hava mycket svårt att taga sig över till fastlandet, all-denstund motorboten redan ett

par månader varit ur trafik och väntat på vintern, som icke vill komma. Endast ett par äldre slupar kunna anlitas.

Handelsföreningens affär har haft det knogigt med ända till Emk. 50.000,— igenomförsäljning per dag. Ty utan livsviktigt ärende vill man ej gärna till fhapsal i denna tid på året.

NARGÖ.

Under senare halvåret 1924 har fiskfångsten för Nargöborna varit skral. Dagliga försöket att vara ute med nät, har trots all möda och besvär under den stormiga hösten belönats med skada. Julhelgen har firats lyckligt utan några nämnvärda händelser. I andligt hänseende blev det dock mer vardagsliknande. Prostbesöket som var bestämd till den 28 sistl. december. kunde på grund av storm icke förverkligas och befolkningen fick nöja sig endast med julgranen, som tillställdes på julaftonen.

Med skolhusbyggandet tycks det vara riktigt allvarligt. Skogsmaterial har erhållits av skogsförvaltningen för Emk. 19.818.—. Timmersågning och framförseln börjar i nästa vecka. Till understöd för skolhuset anordnade „Kvinnornas Syförening“ i norra byn, den 4 januari d. å., ett samkväm med kaffeservering, som var livligt besökt av öns och även några Revalsvenskar. Renvinsten steg till den nästa summan av Emk. 20.500.—. Sannerligen ett gott bevis, att Nargöborna själva göra sitt bästa, för att fortast möjligt få skolhuset färdigt. Även kvinnorna i „stora byn“ komma att grunda en syförening till understöd för skolhusbyggandet. Må det allvarliga byggandet unnas en lycklig framgång. Hoppas att morgonrodnaden snart igen gryr på denna lilla ö, som så mycket fått lida under de mörka krigsåren. Ett varmt tack till alla som medverkat och deltagit i syföreningens samkväm.

POLITISKT:

Inrikes.

Såsom tidigare meddelats, öppnades Riksdagen den 3 dennes. Den viktigaste frågan på dagordningen för närvarande är rikets 1925 års budget. Diskussionen i denna fråga inleddes av den nye finansministern Sepp, som höll

ett sakligt tal, som räckte ungefär två timmar. Talaren fann i det stora hela vår ekonomiska ställning tillfredsställande.

Vår huvudstad har under den gångna veckan haft besök av höga gäster, nämligen Polens utrikesminister Skrzynsky och även Lettlands utrikesminister Meierovitz, som voro här på genomresa till konferensen i Helsingfors — en konferens för utrikesministrar. Dessutom hava repräsentanter för Folkförbundet, nämligen översekreterarens första biträde, herr Avenol med herr Lovenday, hedrat oss med besök. Då Estland numera är medlem i Folkförbundet, ha dessa herrar rest hit för att närmare göra sig bekant med våra förhållanden. De ha sökt sig en noggrann inblick i vår handel och industri och intressera sig isynnerhet för våra resurser på det ekonomiska området och tycks de även vara synnerligen tillfredsställda med de intryck de fått.

Utlandet.

Den 7—14 januari hade de allierade makternas finansministrar samlats till en konferens i Paris. Frågan, som skulle avgöras var, huru de av Tyskland genom skadeståndsavgifter inkomna medlen skulle fördelas mellan de allierade. Genom att alla medlemmar, isynnerhet brittiska riksskattekanslern Churchill, gjorde en del eftergifter, lyckades det konferensen att mycket snart uppnå överenskommelse, och även Förenta Staterna komma att få del av skadeståndsinkomsterna.

I Tyskland har det efter en längre regeringskris nu äntligen lyckats förra finansministern Dr. Luther att bilda ny regering, som lutar åt höger. I Frankrike och England kommer man knappast att ha förtroende för denna regering.

I vårt grannland Finland pågår för närvarande en valkamp för det förestående presidentvalet. Presidenten i Finland väljes på 6 år. Den president som nu skall väljas, kommer att tillträda sin höga post den 1 mars. Då presidentens befogenheter i Finland äro mycket stora och mycket i det politiska och sociala livet beror på honom, är det klart att alla partier äro mycket intresserade för frågan, vem som skall komma att bekläda denna post.

I Italien har „diktator“ Mussolini, som bekant, kommit med ett nytt vallagsförslag för de blivande parlamentsvalen. Lagen bygger på bildning, rikedom och huruvida personen har barn. Fattiga, obildade och barnlösa ha bara en röst, andra däremot kunna ha ända till tre röster. Det är en vallag, som tillämpades i Belgien i förra århundradet. Den hittills praktiserade proportionella vallagen gav i april en stor majoritet åt fascisterna.

KORTA NOTISER

INGÅNGNA MEDEL.

„Kustbon“ har under de närmast gångna veckorna fått emot taga ekonomisk förstärkning genom frivilliga penningbidrag och ökat prenumerationsantal i Sverige. Således har den kände kapten C. A. Wulff, som under två år försett alla de estlandssvenska hemmen med jullitteratur, haft vänligheten, genom upprop i svenska pressen, samlat en vacker summa samt skaffat oss många nya prenumeranter. Redovisning lämnas framledes. Denna gång vilja vi omnämna en synnerligen vacker hjälp. En av våra ärade prenumeranter, direktör Julius Forsström, Stockholm, sänder med ett tack för „Kustbon“ under 1924 som uppmuntran och stöd

100 kronor, samt dessutom 52 kr. i prenumerationsavgifter för 13 av sina vänner, för vilkas räkning han prenumererat tidningen. Vidare ha vi av fru Gertrud Westergren, Riksföreningens lokalavdelning i Leksand, erhållit i gåva 25 kronor.

För alla dessa medel framföres även på detta sätt tidningens varma tack.

Penningkurser Revals börs.

19. jan. 1925

1 dollar	—	372	375.
1 pund	—	1780	1795.
100 rentmark	—	8875	8975
100 Fmk.	—	936	944
100 sv. kr.	—	10000	10125
1 estkrona	100	—	—
10 goldrub.	—	1775	1940

REVALS TORGPRIS.

	Emk.	
Hela sviner per pund		35—43.
Gädda	”	25—35.
Abborre	”	15—20
Strömning	”	12—15.
Smör	”	110—130
Mjök	stop	18—21
Grädd	”	180—150
Ägg	par	24—26
Rägmjöl	pud	460—480
Kornmjöl	”	400—460
Havre	”	230—250
Potatis	tseiw.	120—140.

Ved finnes ytterst lite och fordrades.
Emk. 3000.— per famn.

Medlemmar i S. O. V., som ännu icke erlagt 1924 års medlemsavgifter, uppmanas härmed vänligen betala avgifterna **till den 1 februari.** Alla medlemmar i föreningen erhålla „Allsvensk Samling“ gratis. Efter den 1 febr. avslutas räkenskaperna för 1924. Skynda, för att icke mista medlemskapet. Kansliet Riddareg. 3, är öppet alla dagar kl. 9—1/23.

„ALLSVENSK SAMLING“

sändes till alla medlemmar av S. O. V. Om någon av misstag icke erhåller nämnda tidning, bedes dessa vänligen uppge namn och adress till **Riddaregatan 3.**

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2 1/2 kg., finnes till salu hos alla specerihandlare.

Bageriidkarnes Jäst-Aktiebolag

hållbara och jäskraftiga

Pressjäst

är oöverträffad.

Atersförsäljare antagas där vi förut icke äro representerade.

Post- och telegrafadress:
Jästängen, STOCKHOLM.